

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

VARNA MOBILNOST
v vzgoji in izobraževanju

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

TRETJI POSVET

SPODBUJANJE VARNE MOBILNOSTI V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU

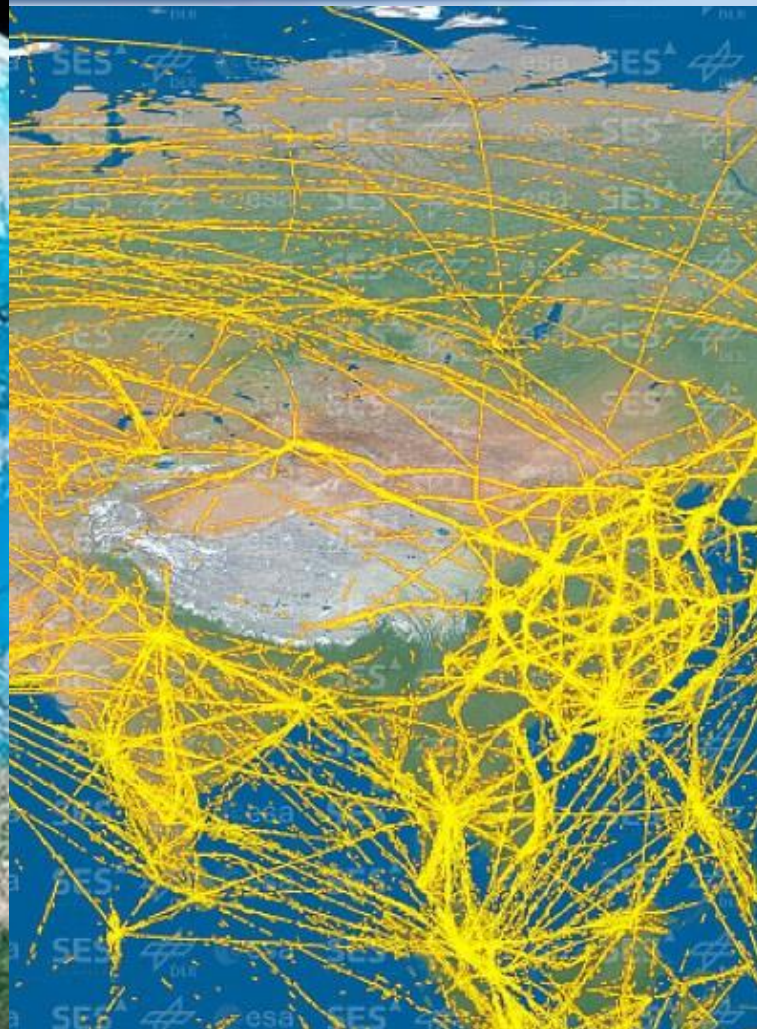
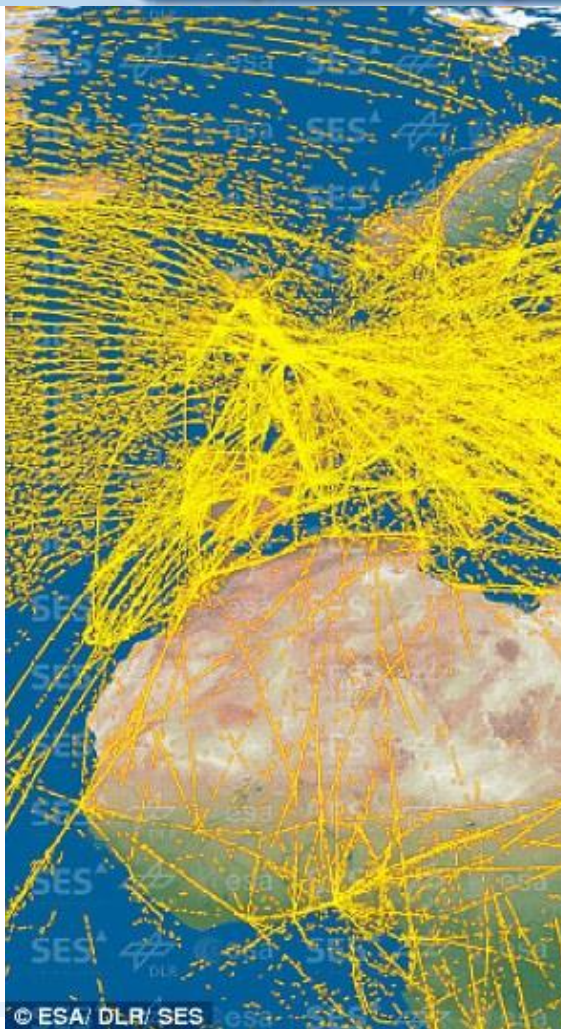
TRAJNOSTNA MOBILNOST

Saša Kregar

NOSILEC: Zavoda RS za šolstvo

Early Human Migra

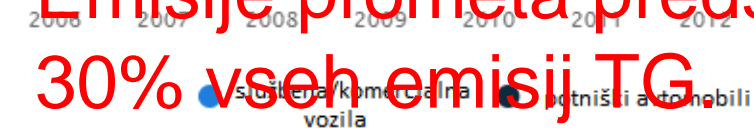
Š
t
e
v
i
l
o
v
o
z
i
l
x
1
0
0
0
0
0

Slovenija:

- V približno 50% primerov se vozila uporabijo za poti, ki so krajše od 5 km.
- Več kot $\frac{3}{4}$ zasebnih potovanj je opravljenih z avtomobilom.
- Emisije prometa predstavljajo okoli 30% vseh emisij TG.
- Promet je glavni onesnaževalec ozračja.

Leta 2015 je na svetu v pogonu približno 947 milijonov potniških avtomobilov in 335 milijonov komercialnih vozil.

<https://www.statista.com/statistics/281134/number-of-vehicles-in-use-worldwide/>

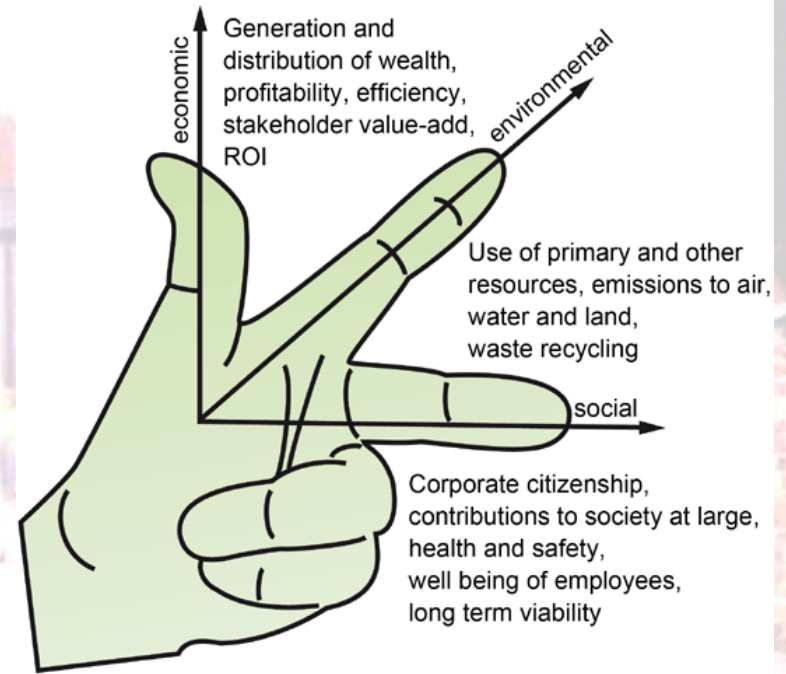
Mobilnost/
varna
mobilnost/
trajnostna
mobilnost

mobílnost -i ž (í) **1.** knjiž. *gíbljivost, premičnost*: mobilnost dvigala / mobilnost bolnikov **2.** soc. *naraščanje ali upadanje količine ljudi v kaki dejavnosti, na določenem območju*: omejiti mobilnost poklicev; selitvena, socialna mobilnost; mobilnost prebivalstva
♦ soc.horizontalna mobilnost *mobilnost posameznikov ali skupin v istem družbenem sloju*; vertikalna mobilnost *mobilnost posameznikov ali skupin iz enega družbenega sloja v drugega* ♪

Sustainability dimensions and examples

TR zadovoljuje potrebe sedanjega rodu (družbe), ne da bi ogrozili prihodnje rodove, da zadovoljujejo svoje potrebe (1987, Gro H. Brundtland, norveška političarka).

Sistemski način razmišljanja

Kompleksnost sistemov

Povezanost sistemov.

Interakcije znotraj sistemov in med sistemi.

Soodvisnost delov sistema in sistemov različnih ravni.

Živi sistemi so odprti, dinamični, povezani in se razvijajo.

Povezanost zgradbe in delovanja sistemov

Trajnostna mobilnost

Osnovni cilj trajnostne mobilnosti je **zadovoljiti potrebe vseh ljudi po mobilnosti** in obenem zmanjšati promet, posledično onesnaževanje, emisije toplogrednih plinov in porabo energije. Trajnostna mobilnost je tista, ki je hkrati **okoljsko sprejemljiva, socialno pravična in spodbuja razvoj gospodarstva** (MI, http://www.mzi.gov.si/fileadmin/mzi.gov.si/pageuploads/Dogodki/Kaj_je_trajnostna_mobilnost.pdf)

Trajnostna mobilnost je premikanje na trajnosten način, kar vključuje **hojo, kolesarjenje, uporabo javnega potniškega prometa in alternativne oblike mobilnosti**. Cilj trajnostne mobilnosti je zagotavljanje **učinkovite in enakopravne dostopnosti za vse**, pri čemer je poudarek na omejevanju osebne motorne prometa in porabe energije ter na spodbujanju trajnostnih potovalnih **načinov** (Trajnostna mobilnost, Focus, http://www.focus.si/files/Publikacije/trajnostna_mobilnost.pdf)

Trajnostna mobilnost in Agenda 2030

- Vloga prometa v trajnostnem razvoju je bila priznana v dokur dokumentu svetovnega razvoja, ki je bil sprejet na konferenci o trajnostnem razvoju, ki je bila

zvoju je bila najprej sprejeta na konferenci OZN o okolju in trajnostnem razvoju v Janeiru 1992.

- Na Vrhu OZN o trajnostnem razvoju je bila sprejeta Agenda 2030 za trajnostni razvoj, ki vsebuje 17 ciljev trajnostnega razvoja, sprejeta 25. septembra 2015.

Zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije.

Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja

Trajnostna mobilnost in Agenda 2030

17 ciljev, 169 podciljev

11.1. Do leta 2030 vsem omogočiti uporabo varnega, cenovno sprejemljivega, dostopnega in trajnostnega prevoza ter izboljšati prometno varnost, zlasti z boljšimi možnostmi javnega prevoza, s posebnim poudarkom na potrebah ljudi v težkih življenjskih okoliščinah, žensk, otrok, invalidov in starejših.

Zastopianost trajnostne mobilnosti v šolskih kurikularnih dokumentih

Projektna naloga »Znanja in kompetence, pomembne za uresničevanje ciljev zelenega gospodarstva v povezavi s podnebnimi spremembami za ravni predšolska vzgoja-osnovna šola-gimnazija«.

Instrumentarij za samoevalvacijo in Priporočila za razvoj VIZ po načelih VITR

Kako bi ocenili stopnjo okoljske pismenosti povprečnega otroka/učenca/dijaka na vašem VIZ? V smislu okoljske občutljivosti - dojemanja, kako naše vsakdanje aktivnosti in odločitve v kmetijstvu, industriji, energetiki, **transportu**, trgovini itd. konkretno ogrožajo zdravje in blagostanje ljudi in zmanjšujejo biotsko raznolikost, imajo ne le lokalni ampak posledično tudi globalni vpliv? Koliko razumejo odgovornost posameznika na tem področju? Kako je s tem pri učiteljih/vzgojiteljih?

Priporočamo, da je spremljanje (okoljske) ozaveščenosti in pismenosti nujni element strategije in metodologije VITR na ravni VIZ. Na začetku in koncu leta ali pa na začetku obsežnejših sistematičnih aktivnosti in ob njihovem zaključku se lahko **sistematično spremlja začetno stanje in stanje po izvedenih aktivnosti**. Priprava inštrumentarija, ki služi v ta namen, je lahko **del celostne kroskurikularne strategije VIZ**.

LOKALNO

Vloga
vodstvenih
delavcev

OKOLJE

**CELOSTEN
PRISTOP**

Vloga
strokovnih
delavcev

Vloga
otrok/
učencev/
dijakov

BELA KNJIGA

o vzgoji in izobraževanju
v Republiki Sloveniji

2011

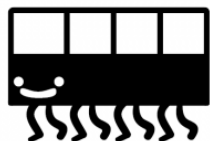
Trajnostni oziroma vzdržni razvoj zahteva spremembo paradigme v znanju in vrednotah.

Načelo TR mora postati eno ključnih načel VIZ.

http://pefprints.pef.uni-lj.si/1195/1/bela_knjiga_2011.pdf

Dobre prakse v Sloveniji

PEŠBUS

Kaj je Pešbus?

S Pešbusom se učenci v šolo odpravijo peš v organiziranih skupinah po domišljeno načrtanih poteh in po stalnem urniku. Otroci uživajo v sprehodu s svojimi sošolci in v spremstvu odrasle osebe, starši pa niso več obremenjeni z jutranjim razvažanjem.

Razgibajmo pot v šolo!

Program Zdrav šolar spodbuja aktivno pot v šolo. Prizadeva si za zdrav življenjski slog in samostojnost osnovnošolcev.

BICIVLAK

Kaj je Bicivlak?

Bicivlak je organizirana skupina učencev s spremstvom, ki po stalnih poteh in rednem urniku kolesarijo v šolo. Bicivlak omogoča, da se v šolo legalno vozijo tudi učenci, ki še nimajo kolesarskega izpita.

Otroci uživajo v vožnji s svojimi sošolci in v spremstvu odrasle osebe, starši pa niso več obremenjeni z jutranjim razvažanjem.

PRIROČNIK
ZA IZVAJANJE SPREMLJANE POTEI V ŠOLO
/ PEŠBUS IN BICIVLAK /

- Strategije kulture vedenja in vzgoja za varno mobilnost otrok in mladostnikov v sistemu VIZ do leta 2020, ZRSS
- http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/novin_arsko_sredisce/Varna_mobilnost/Varna_mobilnost_Strategija_2020.pdf
- Trajnostna mobilnost, priročnik za vzgojitelje v vrtcih, učiteljev v OŠ in SŠ, MI
- <http://www.na-postaji.si/priro%C4%8Dnik/vrtci.pdf>
- <http://www.na-postaji.si/priro%C4%8Dnik/osnovne-%C5%A1ole.pdf>
- <http://www.na-postaji.si/priro%C4%8Dnik/srednje-%C5%A1ole.pdf>
- Trajnostna mobilnost v praksi, MOP, Cipra
- <http://ipop.si/wp/wp-content/uploads/2016/10/Trajnostna-mobilnost-v-praksi.pdf>
- Priročnik za urejanje šolskih okolišev po načelih trajnostne mobilnosti, MOP, Inštitut za politike prostora
- <https://skupnostobcin.si/wp-content/uploads/pulikacije/18388/prirocnik-za-urejanje-solskih-okolisev-po-nacelih-trajnostne-mobilnosti-hr.pdf>

VARNA MOBILNOST
v vzgoji in izobraževanju

TRAJNOSTNA MOBILNOST je koncept, ki spodbuja trajnostni promet z namenom spreminjanja stališč in potovalnih navad ljudi kot npr. spodbujanje, da otroci prihajajo v šolo peš, s kolesom, javnim prevozom.

Vizija varne mobilnosti poudarja združitev več področij, od krepitve zdravja in gibanja, ekološkega in okoljskega vidika do družbenega elementa, povezanih v eno področje - trajnostna mobilnost (Strategije kulture vedenja in vzgoja za varno mobilnost otrok in mladostnikov v sistemu VIZ do leta 2020, ZRSS)

Priložnosti za razvijanje trajnostne mobilnosti

- **Delavnice:** Trajnostna mobilnost in potovalne navade dijakov
- **E-listovnik:** (dijak opredeli cilj, zapiše kako bo cilj dosegel, kako bo spremljal svoje aktivnosti in svoj napredek, opredeli s kom bo pri tem sodeloval, ...).
- **Raziskovalna naloga/projektna naloga:** razišče potovalne navade v izbranem kraju, potovalne navade mladih, priložnosti za trajnejšo mobilnost, spremlja, opiše in vrednoti potovalne navade v svoji družini, v razredu, na šoli, ogljični odtis, vpliv prometa na lokalno okolje, spremljanje koncentracije trdnih delcev...)

Priložnosti za razvijanje trajnostne mobilnosti

- Sodelovanje v natečajih
- Širjenje idej o priložnostih za trajnostno mobilnost med vrstniki
- **Aktivnosti na šoli:** organizacija okrogle mize o vplivu prometa na okolje in pomenu trajnostne mobilnosti, priprava predavanj, razstav, debate, sodelovanje z okoljem, starši, predstavitve ugotovitev, ...
- **Ambasador trajnostne mobilnosti:** razišče, načrtuje, predlaga, promovira in razširja možnosti za prehajanje v trajnostno mobilnost

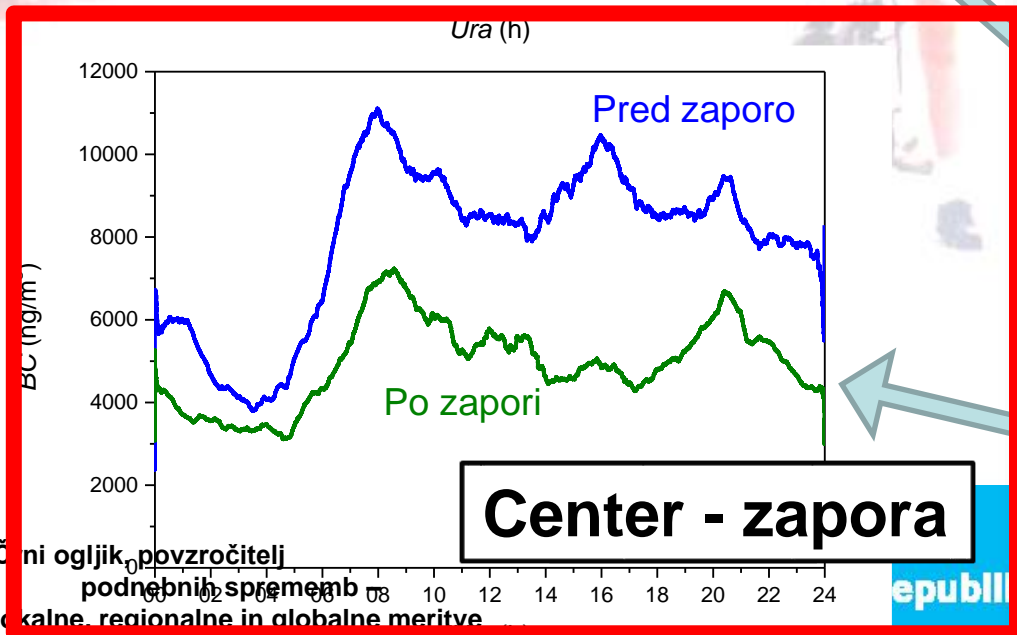
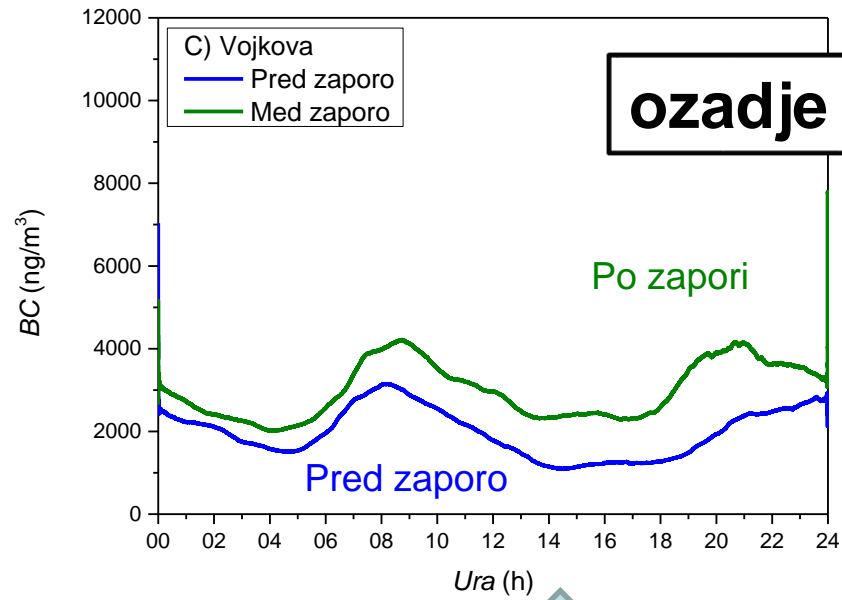
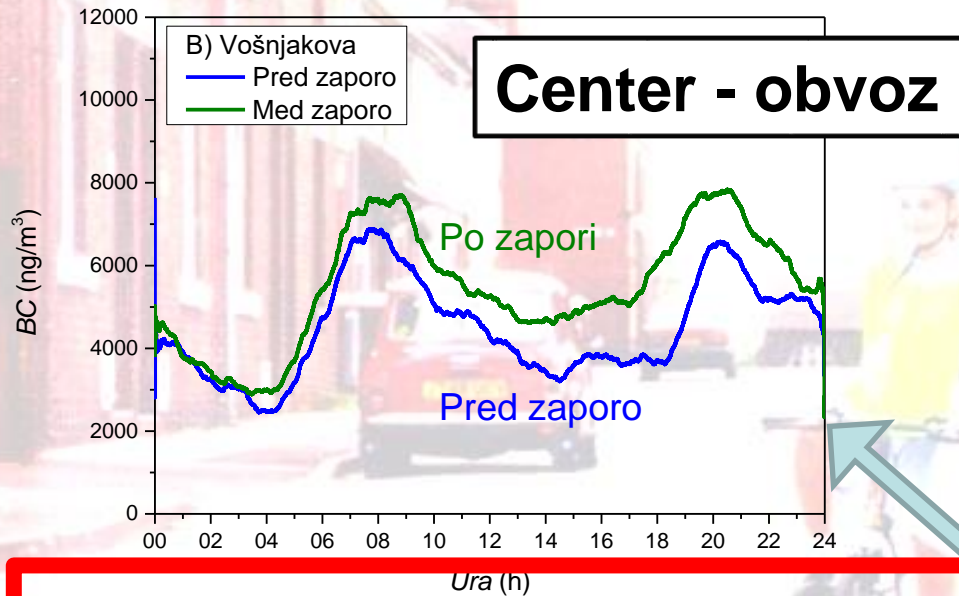
Priložnosti za razvijanje trajnostne mobilnosti

- Šolski potovalni načrt (povabilo k sodelovanju lokalne skupnosti)
- Šolska glasila
- Šolske spletne strani
- Aktivnosti na ravni celotne šole
- .....

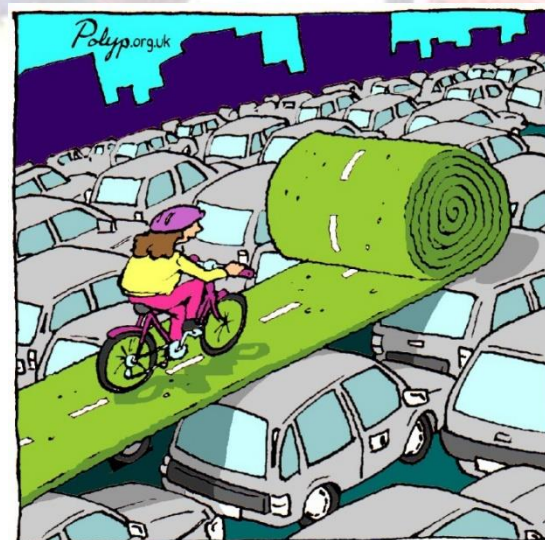
Ljubljana (avgust -

Črni ogljik, povzročitelj podnebni sprememb lokalne, regionalne in globalne meritve

Prihodnost?

- Pametna mesta
- Nova mobilna sredstva
- „Car sharing“, sistem izposoje avtomobilov
- Trajnostni javni transport
- Multi modalni transport
- Spreminjanje stališč,
Vrednot, vedenja,
Razmišljanja, ...

GREEN CARPET

https://uk.kantar.com/media/122799/ford_the_future_of_sustainable_transport_in_europe_november2012.pdf

**HVALA
ZA**

POZORNOST IN SODELOVANJE!